

Podkast Konteksti

Mediji i rodno zasnovano nasilje

D: Zdravo i dobro došli u Konteksti. Ja se zovem Dafina Halili i u današnjoj epizodi razgovaramo o tome kako mediji izveštavaju o rodno zasnovanom nasilju. Ubistvo Sebahate Morina ponovo nam je skrenulo pažnju na to da su femicid, to jest ubistvo zbog njihovog pola, i rodno zasnovano nasilje sprečivi. Čini se da su dosadašnji pokušaji da se eliminiše nasilje nad ženama i devojčicama uglavnom bili usredsređeni na reagovanje i pružanje usluge preživelim od nasilja, a ne na rešavanje strukturnog problema kao osnove za eliminisanje nasilja nad ženama i devojčicama.

Feministički aktivisti i ženskopravaške organizacije stalno naglašavaju da je nasilje nad ženama problem celokupnog društva i da bi ga trebalo rešavati onako kako se rešava svetska pandemija. U tom smislu, mediji su presudni faktor u formiranju sveukupne svesti društva o rodno zasnovanom nasilju, a zbog načina na koji izveštavaju i koriste rečnik i priče.

Da bismo dublje analizirali sadržaj kosovskih medija i njihovog ogromnog potencijala da pomognu u borbi za prava žena, danas razgovaram sa feminističkom aktivistkinjom iz Mreže žena Kosova Adeljinom Beriša, koja dugi niz godina istražuje rodno zasnovano nasilje, i sa Ljeonidom Molićaj, glavnom i odgovornom urednicom platforme Ćika (Qika, Centar za informisanje, kritiku i delovanje), feminističke organizacije koja sprovodi akcije, piše izveštaje i objavljuje istraživanja posvećena njihovoj misiji, a to je promovisanje jednakih prava.

D: Adeljina, Ljeonida, zdravo i dobro došle u Konteksti.

A: Drago mi je da sam ovde, Dafina.

Lj: Drago mi je da sam ovde.

D: Pre nego što počnemo, iznećemo kratak pregled slučaja Sebahate Morina, to jest poslednjeg femicida na Kosovu.

Ubistvo Sebahate Morina od 14. marta u Prištini izazvalo je bes među ženskopravaškim aktivistima koji su izjavili da ubistvo ove četrdesetdvoletnjakinje ne predstavlja incident ili izolovanu akciju, već kulminaciju sistematskog nasilja prema devojčicama i ženama na Kosovu. Policija je za medije potvrdila da je nasilje nad Sebahatom prijavljeno dvaput; drugi put samo 12 dana pre ubistva. Sebahata je prijavila nasilje 2019, pa je zbog toga Osnovni sud u Gnjilanu izdao nalog za zaštitu koji je važio do kraja 2020. Trećeg marta ove godine, nakon što je nalog

K2.0

za zaštitu istekao, Sebahatina ćerka je prijavila da je njen otac bio nasilan prema njenoj majci. Međutim, prema Pravnom institutu Kosova (KLI) i istraživanju Mreže žena Kosova, državni tužilac je ustanovio da je dovoljan samo jedan Sebahatin iskaz i nije preduzeo nikakve dodatne radnje da bi se pobrinuo za njenu zaštitu i bezbednost. "Sebahata je žrtva svog bivšeg supruga, ona je žrtva države Kosovo", kaže Ehat Miftaraj, izvršni direktor KLI.

Grupa građana je 18. marta u Prištini organizovala akciju i držala ispisana slova koja su formirala reči: "Ni jedna jedina više." Organizatori akcije su stajali ispred policije, tužilaštva i vlade, što su zgrade u kojima rade tri nadležne institucije koje nisu uspele da spase Sebahatin život. Desetine su se pomenute noći okupile u znak mirnog protesta ispred vlade, gde su nosili cveće i sveće kao znak sećanja na Sebahatu.

D: Adeljina, počecemo od vas. Kao aktivistkinja Mreže, vi godinama radite na terenu, gde nadgledate i pratite rad institucija, a posebno institucionalnog lanca koji je obavezan da se koordiniše i pravovremeno reaguje da bi sprečio rodno zasnovano nasilje i zaštitio žvovte preživelih od nasilja. Pored toga, vi spadate u aktiviste Mreže koji su u stalnom kontaktu sa medijima, pa vas je čak i K2.0 više puta intervjuisalo u proteklim godinama. Vaš je zadatak da pratite medijske izveštaje o ubistvu Sebahate Morina, dok ste, kao aktivistkinja, nadgledali i slućajevе ubistva drugih žena, poput Valjbone Marku, Klare Marku, Donjete Pajazitaj, Antigone Morina, Zejnepe Beriša i Dafine Źubi. Prema zvanićnim podacima, samo je u protekloj godini bilo šest slućajeva femicida.

Da li se model izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju menjao u proteklim godinama? Postoji li neka vrsta intervencije ili veće ozbiljnosti u tom smislu? Ili mediji i dalje ne izveštavaju o rodno zasnovanom nasilju kako bi trebalo, tako pogoršavajući situaciju?

A: Kao prvo, hvala vam na pozivnici. Hvala vam što ste otvorili ovu diskusiju od ključnog znaćaja. Jer, mi, nevladine organizacije i mediji, jesmo važan stub društva i nosimo težak teret u smislu da moramo da budemo što korektniji pri informisanju građana o svemu, i da se usredsredimo, jer je takav naš radni portfolio, na rodnu ravnopravnost i kršenje ženskih prava koje se dešava u našem društvu. Da odgovorim na vaše pitanje, mogu da kažem da je u proteklim godinama, na svu sreću, bilo nekog napretka kada je u pitanju način na koji mediji izveštavaju o nasilju nad ženama. Ne mogu da kažem da svi mediji ovo pitanje tretiraju onako kako treba, ali nekoliko, na primer, vi iz Kosova 2.0, Ljeonidini članci koji su bili vrlo korektni, uzimaju u obzir sve aspekte koje ste spomenuli, a koji vode ka kršenju ženskih prava. Tu je i portal Priština insajt koji u određenoj meri izveštava na odgovarajući način. Međutim, ako pogledamo portale koji objavljuju kratke i ad-hok priće, rekla bih da ima prostora za unapređenje, jer sada znamo da se sve te stotine portala međusobno nadmeću. Svi pokušavaju da prvi objave neku vest i da dobiju što više klikova i pregleda. Takav način rada je često uticao na to da pišu bombastićne naslove i da ne poštuju žrtvu, ne poštuju porodicu, ili se pak tekstovi pišu na način da ne izveštavaju o porodićnom nasilju, nego su napisani tako da privuku više klikova, a umesto da im je cilj da se kazni nasilje nad ženama i da na korektan način izveštavaju o prekršajima institucija prilikom rešavanja slućajeva porodićnog nasilja.

K2.0

Mediji su često zadovoljni jednostavnom vešću o tome da se porodično nasilje desilo, da se ubistvo desilo, ali ono što fali jeste dublja analiza onoga što će uslediti, koraci koje su institucije preduzele ili nisu. Kada bi se to desilo, verujem da bi građani bili bolje informisani, korektnije informisani o tome kako država tretira nasilje nad ženama i da bi mediji više trebalo na to da se fokusiraju. Ne da budu zadovoljni jednostavnim izveštajem koji svi dobijemo iz policije, gde stoji da se porodično nasilje desilo, već da više istražuju i da saznaju šta je preduzeto ili nije, šta je dovelo do nasilja i tako to. Bilo bi dobro da je toga više.

S druge strane, imamo izveštaje koji, možda, sadrže sve ove komponente, navode prekršaje institucija, ali se više usredsređuju na vesti. Više se time bave, umesto da pokušaju da promene društvo. Dakle, to je ono što bismo hteli da mediji rade više i da se uvek fokusiraju na žrtvu, da zaštite žrtvu, da zaštite poverljivost članova porodice, dece. Kada su oni upleteni u slučaj, onda bi trebalo vrlo pažljivo pristupiti slučaju. Ipak, s druge strane, bilo je trenutaka kada su mediji, nažalost, dali prostora počinioocu nasilja da iznese svoje izgovore. To je velika kritika koju upućujem svim medijima koji imaju takve tendencije. Ne bi to smeli da rade. Jer, sećam se, vi ste spomenuli slučaj iz Đakovice, slučaj Valjbone Marku, kada je Pjeter Ndrecaj, njen suprug, u jednom mediju sa velikom gledanošću, Klan Kosova, dobio prostor da iznese svoje razloge, što je automatski uticalo na sud da uzme njegovo izvinjenje kao razlog za smanjenje kazne; a to je bila kazna doživotnog zatvora i slučaj je ponovo stavljen na suđenje ispočetka.

Dakle, treba dosta voditi računa o tome kome se daje prostor, kako se prostor daje žrtvi, kako se daje počinioocu ili, u slučaju ubistva, kakav se prostor daje ubicama; jer, oni jesu ubice. Dakle, treba da budemo vrlo pažljivi i oprezni, jer su, možda, namere za tako nešto bile dobre, da se informiše javnost, ali bi trebalo dodatno da promisle o tome kako se može izvršiti pritisak na sudski sistem, na žrtvu, članove porodice. Kada oni vide ubicu koji iznosi razloge za ono što je uradio; to je, verovatno, velika trauma. Dakle, mediji treba da budu veoma oprezni u tom smislu, kada je u pitanju njihovo ophođenje prema rodno zasnovanom nasilju, a posebno nasilju nad ženama.

D: Ljeonida, kako se o tome izveštava u medijima? Adeljina je spomenula da rodno zasnovano nasilje i femicid u proteklim godinama privlače malo više pažnje i veću medijsku pokrivenost. U poslednjem slučaju, sa Sebahatom Morina, mi iz medija smo informisani o raznim prekršajima institucija koje nisu preduzele nikakve dodatne mere da zaštite njen život. Ali, da li je to dovoljno? Šta nedostaje u tretmanu femicida i rodno zasnovanog nasilja?

Lj: Generalno gledano, o slučajevima porodičnog nasilja ili, tačnije, nasilju nad ženama, a posebno o vestima o ubistvu žena izveštava se više na nivou najnovijih vesti koje dobijaju klikove i preglede za medije. Ta se tematika ne tretira na nivou tragedije, to jest države; da se navede da država nije uspela da zaštiti žrtvu, pa su žene, kao posledica toga, izgubile svoje živote.

K2.0

Zaista postoji napredak u ovom smislu. Imamo dva slučaja koja bih htela da danas spomenemo. Jedan je najnoviji slučaj Sebahate Morina, u kom su, narednog dana, neki mediji tražili od Kosovske policije informacije o tome da li je ona ranije prijavljivala porodično nasilje u policiji. To je zato što su ženskopravaške organizacije ranije tvrdile da, u većini slučajeva, žena prijavi nasilje policiji, ali ipak naposljetku postane žrtva femicida.

Dakle, u ovom slučaju, to nam je bilo od koristi, posebno aktivistima koji su radili na ovom slučaju, jer smo tako dobili informacije koje se ne svode samo na suvu vest o tome da je žena ubijena. Izveštaji obično navode samo inicijale. Nažalost, u policijskim izveštajima se koriste samo inicijali kao ilustracija imena osobe žrtve. Međutim, u slučajevima femicida, mislim da je to važno, kada znamo šta se zaista desilo, da spomenemo ime i prezime. Jer se tako na neki način obezvređuje život ubijenih žena. U Sebahatinom slučaju, to je bio napredak koji smo spomenuli; istraživanje je urađeno.

Zatim smo imali slučaj Mreže žena i organizacije KLI, koji su dodatno istraživali i objavili izveštaj sa činjenicama o prekršajima učinjenim protiv preminule Sebahate. Razlog zbog kog spominjem izveštaj jeste taj da je sve funkcionisalo po lančanom principu, jer su mediji, po objavljivanju izveštaja, počeli da na korektan način izveštavaju o ovome. Dakle, svi mediji koji su hteli da izveštavaju o ovom slučaju imali su sve informacije u ovom izveštaju, gde su navedena imena tužilaca i onih upletenih u slučaj. Tako je pospešeno kvalitetnije izveštavanje i sve je u ovom slučaju bilo lakše za obradu.

Drugi je slučaj Sizane Sekiraća, kada je dokumentarac medija Kohavižn u prvi plan stavio život, žrtvu i stanje nekoga ko je optužen za ubistvo svoga muža, kao što je to Sizana, kao i nepravde za koje navodi da su protiv nje učinile državne institucije.

Nemoguće je da javnost bude upoznata sa svim informacijama o svim kršenjima ljudskih prava koja se dešavaju na Kosovu, ako pritom nemamo medije koji precizno izveštavaju o tome. Na primer, u Sizaninom slučaju, ni ja ni mnogi drugi nisu imali pristup i nisu znali ništa o tome ranije, odnosno kako je taj slučaj obrađen. Tako biste mogli da dobijete neke informacije i dodatno istražite ovaj specifični slučaj.

Ono što i dalje nedostaje, iako se slažem da je bilo nekog napretka, jeste po pitanju tretmana femicida kao društvenog fenomena. Vesti, izveštaji i tekstovi o ubistvima i porodičnom nasilju još se tretiraju sa lične tačke gledišta. Dakle, u ovom slučaju, nešto se desi, na primer Sebahati, ali fali društvena interpretacija događaja; zašto se to desilo, šta znači kada se odvija porodično nasilje. Bez ovog širokog i korektnog gledišta o femicidu, često se dešavaju greške koje je i Adeljina pomenula, da se često krivica svaljuje na žrtvu, da se o zlostavljaču govori na apologetski način, da nema dovoljnog pritiska na institucije. Jer smatram da mediji, posebno kada govorimo o ljudskim pravima, ne treba samo da izveštavaju, već i da podignu svest javnosti, a to je, u ovom slučaju, svest o tome šta predstavlja porodično nasilje i kako treba da se spreči.

K2.0

A: Ako mogu ovde da se ubacim. To bi trebalo da bude posao medija; sada uglavnom poslujemo u onlajn svetu. Mediji i vesti sve više koriste ovaj prostor. Ljeonida je pomenula da vesti ne treba samo da budu informativnog karaktera, nego i da emancipuju. Mediji treba da budu veoma pažljivi i obazrivi prema komentarima koji uslede nakon takvih slučajeva. Često smo viđali da se oni tolerišu čak i kada se celokupna krivica svaljuje na žrtvu ili da njihovi autori pronalaze razne izgovore za porodično nasilje. To je, možda, posledica onoga što je Ljeonida rekla, da se porodično nasilje ne opisuje i ne prikazuju se njegove posledice. S druge strane, oni bi trebalo da budu oprezniji prema komentarima koji podstiču mržnju, seksizam, kojima se okrivljuje žrtvu. Mediji treba da ih obrišu, da sasvim smanje prostor za takve komentare.

D: Ljeonida, da li postoji veći uticaj medijske produkcije koja se plasira svakodnevno? Ukoliko kultura mizoginije zauzima veći prostor u dnevnim i nedeljnim vestima, ako se o njoj na portalima izveštava svakodnevno, ako zauzima prostor u noćnim debatama i postane glavni naslov nacionalnih vesti. Obično je reč o vestima između 19.30 do 20.30č, kada je gledanost veća. Da li je uloga medija da podstiču javnu diskusiju, posebno tako što će dati veći prostor glavnim vestima o tim dešavanjima?

Lj: Da, naravno. Posebno kada govorimo o rodno zasnovanom nasilju primećujemo da, kada god se o njemu govori ili piše u medijima, odmah se pretpostavlja da je u pitanju fizičko nasilje ili ubistvo. Rodno zasnovano nasilje obuhvata razne oblike nasilja o kojima se ovde ne izveštava, ali kada se desi, rečnik koji se koristi da se opiše nasilje izuzetno je diskriminatorski i uznemirujući.

D: Poput psihičkog nasilja...

A: Psihičko nasilje, ekonomsko nasilje,

A: Seksualno nasilje...

Lj: Nasilje na internetu je čest problem, to je svetski problem. Koliko je samo feminističkih aktivistkinja ili političarki koje su žrtve sajber nasilja. U međuvremenu, kod nas, ne samo da se ovakvo ponašanje ne kritikuje, već se mediji pridružuju komentatorima u ovom nasilju nad ženama u javnoj sferi.

Ne bih da zvučim ružno, ali mislim da nema dovoljno informacija o tome kako treba pravilno izveštavati o rodnim pitanjima. Znam da su novinari pohađali obuke na ovu temu u proteklim godinama. Međutim, jasno je da, kada pišu o seksualnim napadima, oni to ne tretiraju na način da govore o nasilju. Ili, kada pišu o tome da je žena bila žrtva napada na internetu, oni to ne tretiraju na način da govore o nasilju. Od presudnog je značaja da novinari te informacije ne uzimaju zdravo za gotovo, već da budu zainteresovani za čitanje i dublje informisanje o ovim temama. Bez osvešćenosti novinara koji prave vesti, ne može ni javnost da bude upućena u rodne teme.

K2.0

Kada je u pitanju tretman rodni pitanja, iako je bilo napretka u sferi roda, seksualnosti, nasilja i sličnih tema, u kosovskim medijima, posebno tradicionalnim, malo se prostora daje ovoj tematici, jer se uglavnom obrađuju teme koje povećavaju gledanost, kao što su politika i korupcija. Nesreća je u tome što se za ljudska prava i prava žena smatra da pripadaju rubrici 'šou biznisa' ili 'životnog stila'. I dalje postoji tendencija učvršćivanja hijerarhije problema. Da li je važnija neka međunarodna politika ili ko nas je priznao, ili pak da je danas u Prištini ubijena žena. Dakle, sve vreme pokušavamo da gradimo hijerarhiju koja je često represivna prema marginalizovanim kategorijama na Kosovu. Razlog zbog koga smatram da je od presudnog značaja da imamo feminističke tekstove ili priče jeste taj što imamo najnovije primere koji govore u prilog tome. Na primer, danas ima mnogo više feministički orijentisanih devojčica i žena koje pišu i koje zauzimaju prostor u medijima, gde su sada ogoljeni brojni problemi o kojima se ranije nije razmišljalo.

Na primer, Šćipe je istraživala i izveštavala o seksualnom nasilju u braku, što ranije nije bila tema kao kategorija, već se o tome pričalo kao o seksualnom nasilju, ali ne kao o seksualnom nasilju u porodici. Zatim je bilo izveštaja o abortusu, o problemima LGBT zajednice i brojnim drugim problemima koji su ogoljeni zahvaljujući istraživanjima, gde je nešto otkriveno. Kada bi se situacija dalje razvijala u tom smeru i kada bismo imali novinarke zainteresovane za rodna pitanja, smatram da bi se ostvario neki uticaj, jer mediji funkcionišu na taj način. U javnosti se nešto servira i to je obično nešto pogrešno i prepuno stereotipa; ako se promenimo, a nadam se da hoćemo, javnost će biti zainteresovanija za ove teme.

D: Prevencija je jedini način da zaustavimo nasilje pre nego što se desi i za to je neophodan politički angažman, primena zakona koji promovišu rodnu ravnopravnost, ulaganje u ženskopravaške organizacije i bavljenje brojnim oblicima diskriminacije s kojima se žene svakodnevno suočavaju. Da li je došlo vreme da više razgovaramo o bezbednosti na ulici, diskriminaciji na radnom mestu, prijavljivanju nasilja u policiji, seksizmu i seksističkom izražavanju koje se manifestuje u mnogim društvenim segmentima... makar polovina onoga o čemu izveštavamo odnosi se na političke aktere i njihove izjave. Kako mediji mogu da utiču na to da rodno zasnovano nasilje i femicid postanu tema širom zemlje? Da li je bitno da u kontinuitetu izveštavamo o višestrukoj diskriminaciji žena da bismo imali kvalitetnije vesti i kao društvo bili osvešćeniji o rodno zasnovanom nasilju?

A: To će svakako biti od pomoći, ali mislim da bi to trebalo da počne ranije. Ne kada odrastemo, izrastemo u žene i shvatimo šta je diskriminacija. Društvo bi trebalo da se bavi time dok smo još deca. Branjanje stereotipa, tradicionalnih rodni uloga kojima učimo našu decu - dečake i devojčice - šta se od njih očekuje kada odrastu. Sve bi odatle trebalo da se menja. I svakako, kada odrastemo, naići ćemo na diskriminaciju koje smo svesni i koju razumemo.

O ovome se u medijima ne govori. Porodično i rodno zasnovano nasilje nisu isto što i nasilje koje se dešava na ulici, na primer, između dva muškarca. Dobro ste to rekli, ono se zasniva na rodnoj neravnopravnosti koja se godinama nastavlja, kroz generacije. Ako tu ne bude promena, onda neće ni biti prevencije porodičnog nasilja.

K2.0

Ali, s druge strane, potrebno je još vremena da bi se društvo promenilo. Tome služe zakoni, kao afirmativne mere koje će da osiguraju da se naša građanska prava poštuju, ako smo muškarci ili žene. U tom smislu, naravno, imamo dosta posla koji moramo da obavimo, jer smo uvek ponosni na to što imamo zakonski okvir koji nas štiti, ali toga u realnosti nema. To sada zvuči kao kliše, ali to je realnost o kojoj se govori na okruglim stolovima na kojima učestvuju razni akteri. Uvek se zaglavimo kod primene zakona.

Treba da pričamo o svim nepravdama koje zadese žene dok su još devojčice, u detinjstvu. Na primer, ako porodica ima dečaka i devojčicu i može da pošalje samo jedno u školu, kosovske porodice šalju dečaka umesto devojčice. Veća je verovatnoća da će neobrazovana žena da bude žrtva nasilja, nego devojčica koja može da odlučuje o svom životu.

Kada upoznate članove porodica ubijenih žena, razlog zbog kog o tome nikada nikome nisu pričale jeste zbog toga. Možda su se pobunile kada su odrasle i zaljubile se u muškarca koga porodica nije htela, pa tako nikome nije ispričala o nasilju, jer se osećala krivom. Misli da je to sama sebi priredila, jer nije slušala porodicu. Mediji to sve treba da uzmu u obzir kada izveštavaju o nasilju, ali ponajpre to treba da rade institucije koje su zadužene da zaštite žrtvu. Oni treba da razumeju ovu dinamiku zbog koje žene odustaju od prijave, menjaju iskaze, kojim pritiscima su izložene od svojih roditelja, svoje zajednice i društva.

Bilo je mnogo primera kada im je policija govorila da žele da unište porodicu zbog jednog šamara. Ili, u poslednjem slučaju, gde je tužilac rekao da se opasnost nije činila velikom, pa nisu pravilno procenili opasnost, jer nisu imali tu informaciju. Te žene su žrtve diskriminacije i zlostavljanja, odmalena ih uče da nisu bitne i često ne znaju koja su im prava i šta treba da zahtevaju. Institucije su obavezne da svakoj ženi kažu šta su joj prava i šta treba da traže.

D: Vratću se na društvene mreže i komentare koji se ne brišu i niko ne vodi računa o njima, što ste obe spomenule. Ljeonida, sproveli ste akciju sa organizacijom Ćika povodom Međunarodnog dana žena, gde ste prevrnuli sto ispred vlade, zahtevajući prevrtanje društvenog reda i naglašavajući finansijsku zavisnost i neplaćeni rad poput kuvanja, čišćenja i vođenja brige o deci. To je još teži teret sada, dok traje pandemija. Organizacija Ćika je u predstojećim danima reagovala na seksističke komentare, koji su sadržali i dosta govora mržnje. Bilo je i komentara u kojima se poziva na seksualno nasilje. Da li vas je u organizaciji to iznenadilo?

Lj: Primarna namera ove akcije bila je da se napravi pometnja, što znači da je cilj ostvaren, jer znamo da smo, u ovom slučaju, uznemirili one koje je trebalo da uznemirimo. Hteli smo da kažemo da to ne bi samo žene trebalo da rade. Kada napadnete nečiji komfor i nečije povlastice, a to su, u ovom slučaju, muškarci, svakako će biti reakcija. Dakle, te reakcije nisu bile nepredvidljive, ali je možda način na koji su ljudi reagovali nešto za proučavanje.

Na primer, dok smo čitali komentare, posebno u medijima, ne toliko na račun Ćike, izražavanje nije bilo samo uvredljivo i protiv aktivista koji su učestvovali u akciji, ili protiv organizacije, već je

K2.0

bila čudna i sloboda koju ljudi osećaju da prete javnoj ličnosti, u ovom slučaju su to bile dve žene koje su simbolično prevrnule sto. Pretnje su, generalno govoreći, bile povezane sa tvrdnjom “vi želite da ubedite naše žene i naše sestre da treba da prevrnu sto kod kuće”. Uplašili su se da ćemo im oslabiti moć koju imaju. Drugo su bile pretnje seksualnim nasiljem. I to nije prvi put da se ovo dešava Ćiki. Obično, kada žene koje se nalaze na javnim pozicijama, ili žene koje su aktivistkinje, progovore javno ili se učini da iskaču iz standarda po kome žena treba da bude tiha i svedena, muškarci odmah osete pritisak, što ih iritira, pa moraju da uzvrate.

Toga dana, 8. marta, mnogi političari, muškarci i žene, govorili su o ravnopravnosti, o tome kako treba da promenimo društvo, kako više žena treba da dobije posao, da žene izađu iz kuće. Ista ta stvar, samo je rečnik promenjen i čin prevrtanja je bio drugačiji.

Dakle, isti izrazi nisu korišćeni na račun političara, muškaraca i žena, koji su promovisali rodnu ravnopravnost, jer to ovi nisu smatrali pravim napadom. Dakle, čim su uvideli nešto što je narušilo njihovu svakodnevicu, a to su kućni poslovi, oni su se osetili ugroženo i osetili su potrebu da prete. Zamisao da nam se preti seksualnim napadom delovala mi je vrlo zanimljivo. Jer, u izražavanju komentatora uvideli smo potrebu da ponize kroz seksualno nasilje. Jer, na akciji nije bilo ničega objektivističeg ili seksualnog, što bi vam dalo pravo na to. Ideja je bila sledeća: “Ućutkaću te ja kroz fizičko nasilje ili seksualno nasilje.”

Izgleda kao veliki izliv mizoginije, prema kojoj je žena samo objekat koji može da se podredi ili savije samo seksualnim činom. To zabrinjava. Mi nismo reagovali zato što smo zabrinuti ili povređeni komentarima muškaraca, već zato što smo hteli da iskažemo šta je akcija izazvala, a ono što je pokazala jeste pravo stanje našeg društva.

D: Mislim da mi u K2.0, ali i u drugim medijima, treba više da se bavimo sajber nasiljem nad aktivistima, novinarima i ženama koje se bave politikom. Posebno sada, kada su nastale onlajn platforme, kada postoje razne statistike, razni izveštaji, ne samo ovde, već širom sveta, a koji pokazuju u kojoj su meri žene u opasnosti od takvih napada.

Adeljina, za kraj. Upotreba jezika i odabir reči definisali su komunikaciju, naraciju i ideje o tome kako razmišljamo o polu, rodnim ulogama i rodno zasnovanom nasilju. U tom kontekstu, da li bi u uređivačkim politikama i studijima trebalo da postoji pravilo da se o porodičnom nasilju prvo govori kao o rodno zasnovanom nasilju, a da se, čim ovo nasilje preraste u ubistvo, onda nazove femicidom. Da se pojasni kako nasilje nad ženama nije lično, nego političko, pa je za njega odgovorno celo društvo. Da li treba da počnemo od načina i reči koje smo izabrali za potrebe izveštavanja o rodno zasnovanom nasilju?

A: Uvek. Tema je vrlo važna kada je u pitanju pravac kojim se društvo u celini kreće, ne samo kada je reč o rodno zasnovanom nasilju, već je i upotreba jezika u društvu vrlo važna, odnosno kako pričamo o raznim problemima. To je nešto što smo shvatili na osnovu iskustva. Shvatili smo da izraze moramo da koristimo vrlo obazrivo kada se govori o nasilju, ali je to i utvrđeno zakonima. Pošto je Istanbulska konvencija sada uvrštena u naš ustav, mi smo obavezani svim

K2.0

kampanjama za podizanje svesti, u koje spadaju i medijski tekstovi, da budemo vrlo pažljivi kada pričamo o žrtvi i celokupnom slučaju u kom se desilo nasilje.

Za medije postoje standardne procedure za postupanje, kako se prijavljuje nasilje nad ženama. To su dokumenta koja nastaju širom sveta, pa će ih biti i na Kosovu. Kako da se rešava problem rodno zasnovanog nasilja. U našoj feminističkoj, ženskoj organizaciji počeli smo da koristimo termin femicid kao način da opišemo ubistvo žene.

To je izraz koji se odnedavno i u našem regionu koristi. Nadam se da ćemo uspeti da probudimo svest kod novinara i celog društva da je ubijanje žena politički motivisano, da je država odgovorna; femicid treba da bude teret države. Spomenuli smo nekoliko slučajeva koji, usled nefunkcionisanja države, to jest državnih institucija, rezultiraju femicidom.

Prema tome, važno je da se uvedu promene, počev od jezika. Da promenimo društvo na način da više ne toleriše nasilje, već da ga kažnjava i da ne toleriše nikoga ko koristi govor mržnje, ko verbalno podstiče na nasilje ili sprovodi nasilje, što se danas ponegde toleriše. Na osnovu našeg istraživanja nam je jasno da, kada pitamo roditelje: Da li je vid nasilja ako ošamarite dete zato što je bilo nestašno? Oni kažu: "Ne, to je disciplinovanje." To nam govori kako mi, kao društvo, vidimo ovaj fenomen i kako bi trebalo da promenimo ovu terminologiju i izražavanje, da uvedemo promene u način na koji se bavimo nasiljem i da se pozabavimo prevencijom.

D: Adeljina, Ljeonida, hvala vam mnogo. Vaš doprinos i vaši stavovi su vrlo važni za sve nas koji se bavimo medijima i novinarstvom.

A: Hvala na prilici da danas govorimo o ovoj temi.

Lj: Hvala, Dafina.

Ovaj potkast podržava Nacionalna zadužbina za demokratiju (National Endowment for Democracy). Stavovi koji su ovde izraženi ne odražavaju stavove NED-a.